

Borys Martela

MŁODZIEŻ W BUDŻECIE

Raport z analizy budżetów
miasta Łodzi z lat 2010-2014

**„Młodzież w budżecie.
Analiza budżetów miasta Łodzi z lat 2010-2014”**

Autor:

Borys Martela

Redakcja:

Marta Madejska

Projekt okładki:

Aleksandra Rau

Wydawca:

Fundacja Miejski Kolektyw

Ul. Piotrkowska 172/180 m. 21

90-368 Łódź

e-mail: miejskikolektyw@gmail.com

www: miejskikolektyw.pl

Projekt „Budżet po ludzku” został dofinansowany
ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Więcej informacji o projekcie na stronie: www.lodzklubudzet.pl

Publikacja dostępna na licencji Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0 PL)
<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>

Borys Martela

**Młodzież w budżecie.
Raport z analizy budżetów miasta Łodzi
z lat 2010-2014**

Łódź 2014

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	4
STRESZCZENIE	5
WPROWADZENIE	6
LICZEBNOŚĆ ŁÓDZKIEJ MŁODZIEŻY	7
KRYTERIA ANALIZY BUDŻETU	8
WYDATKI WAŻNE DLA MŁODZIEŻY	10
ZESTAWIENIE WYDATKÓW I GŁÓWNE WNIOSKI	14
GŁÓWNE WNIOSKI – WPROWADZENIE	16
OCHRONA ZDROWIA	16
WSPARCIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA	17
BEZPIECZEŃSTWO	19
WYDATKI NA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ MŁODYCH	23
KULTURA FIZYCZNA	25
TURYSTYKA	31
ODPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY	33
TERENY ZIELONE	34
OGRODY BOTANICZNE I ZOOLOGICZNE	37
REKOMENDACJE	38
PODSUMOWANIE	46
O AUTORZE	48

STRESZCZENIE

W Łodzi mieszka ok. 87 tys. osób w wieku od 13 do 24 roku życia. Oznacza to, że **do młodzieży zaliczyć można ok. 10 proc. wszystkich łodzian**. Już same te liczby sprawiają, że zasadne staje się spojrzenie na wydatki miasta pod względem właśnie tej grupy obywateli. Tym bardziej, jeśli weźmiemy pod uwagę trudną sytuację demograficzną Łodzi. Społeczność naszego miasta starzeje się i maleje, więc z perspektywy dalszego rozwoju kluczowe staje się stworzenie przez samorząd takich warunków życia, by młodzi ludzie chcieli w Łodzi pozostać (bądź się do niej przeprowadzić), rozwijać się i zakładać rodziny.

Raport stara się odpowiedzieć na pytanie, czy łódzkie władze faktycznie wywiązują się z tego zadania. W opracowaniu przeanalizowano wydatki w budżetach miasta z lat 2010-2014, które mogą być szczególnie istotne z punktu widzenia młodych obywateli. Wybór kryteriów został oparty na krajowych i europejskich dokumentach dotyczących polityki młodzieżowej i objął między innymi problematykę związaną ze spędzaniem czasu wolnego, edukacją, transportem, zdrowiem i profilaktyką zdrowotną, wsparciem i integracją społeczną oraz bezpieczeństwem.

Analiza wydatków pokazuje z jednej strony, że powyższe wydatki stanowią istotną procentowo część nakładów ponoszonych przez Miasto. Bardzo dużo środków (blisko 20 proc. wszystkich miejskich nakładów) ponosimy zwłaszcza na oświatę i wychowanie. Jeśli jednak przyjrzymy się bliżej nie tylko samym sumom, lecz też sposobowi, w jaki są one wydatkowane, zauważalne stają się problemy takie jak: preferowanie wydatków przeznaczonych na duże inwestycje sportowe zamiast na rozwój i możliwości uprawiania sportu amatorskiego, obcinanie istotnych wydatków na programy zdrowotne czy cięcia wydatków dotyczących młodych osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

Duży problem stanowi również brak znaczących działań Miasta w obszarze rozwoju kompetencji obywatelskich wśród młodzieży oraz uzależnienie działań wspierających młodych na rynku pracy od pozyskiwania środków zewnętrznych. Widać więc, że choć sporo się robi, bardzo wiele pozostaje jeszcze do wykonania.

WPROWADZENIE

Raport prezentuje wyniki analizy budżetów miasta Łodzi z lat 2010-2014 pod kątem wydatków na młodzież. Nie było to zadanie łatwe – budżety samorządów układa się w zgodzie z klasyfikacją ustaloną przez ministerstwo finansów¹, w rezultacie większość wydatków jest pogrupowana w oparciu o ogólnie ustalone działy tematyczne (jak oświata i wychowanie, transport i łączność czy kultura i dziedzictwo narodowe), a nie według grup odbiorców, do których poszczególne zadania są skierowane. Bardzo często podczas lektury budżetu można więc odnieść wrażenie, że większość wydatków skierowana jest do bliżej niesprecyzowanego ogółu mieszkańców, którzy nie mają ani określonego wieku, ani płci (więcej na ten temat na str. 8-9).

Pomimo tego w raporcie podjęto próbę wyszczególnienia nakładów samorządu, które mogą być istotne z punktu widzenia młodzieży. Opracowanie to należy jednak siłą rzeczy traktować jako swego rodzaju pilotaż i wstęp do pogłębionych analiz w przyszłości, przy których prawdopodobnie powinny pracować większe interdyscyplinarne zespoły. Jest to tym bardziej potrzebne, że próba ustalenia i wyciągnięcia wniosków na temat wydatków samorządowych dotyczących określonych grup przechodzi w poprzek dotychczasowych kategorii. Jedna osoba rzadko ma wystarczającą wiedzę, by wypowiedzieć się na temat tak bardzo zróżnicowanych obszarów działania miasta.

Raport rozpoczyna się od krótkiej charakterystyki łódzkiej młodzieży. Choć na gruncie nauk społecznych funkcjonuje wiele różnych definicji młodzieży², w raporcie przyjętem najprostszy sposób wyodrębniania tej grupy, czyli ze względu na kryterium wieku. Podjątem decyzję o zaliczeniu do młodzieży wszystkich osób mających od 13 do 24 lat, a więc zarówno nastolatki (młodsze i starsze), jak i tzw. młodych dorosłych (19-24 lata). Podobne podejście uzasadnione jest zarówno rozwiązaniami przyjętymi projektach badawczych dotyczących

¹ Więcej o klasyfikacji budżetowej: K. Gąsiorek, 2010, *Nowa klasyfikacja budżetowa*. <<http://gamma.infor.pl/zalaczniki/i87/2010/006/i87.2010.006.0000.0001.pdf>>. Dostęp: 25 lipca 2014.

² Zob. np. Filipiak M., 1999, *Od subkultury do kultury alternatywnej*, Wydawnictwo UMCS: Lublin.

młodzieży³, jak i sposobem wyodrębniania podgrup wiekowych np. przez Główny Urząd Statystyczny.

Następnie przedstawiam, jakie wydatki mogą być kluczowe z punktu widzenia tej grupy oraz uzasadniam wybór takich, a nie innych kategorii.

W kolejnej części opisuję wyniki analiz wydatków budżetu wraz komentarzem. Istotną częścią raportu są również wskazówki dotyczące obszarów wymagających uwagi podczas konsultacji budżetu miasta, które obowiązkowo odbywają się w Łodzi na przełomie listopada i grudnia. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami⁴ w konsultacjach mogą uczestniczyć wszyscy mieszkańcy, a więc także i niepełnoletni obywatele.

LICZEBNOŚĆ ŁÓDZKIEJ MŁODZIEŻY

Choć w ciągu ostatnich dekad łódzkie społeczeństwo coraz bardziej się starzeje, to grupa młodzieży mieszkająca w naszym mieście wciąż pozostaje dość liczna. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), pod koniec 2011 roku na terenie Łodzi spośród 725 tys. wszystkich mieszkańców blisko 87 tys. osób miało od 13 do 24 lat. Oznacza to, że **co dziesiąty obywatel znajdował się w okresie, który wielu socjologów i psychologów lubi określać mianem przejściowego, pomiędzy dzieciństwem i dorosłością.**

³ Por. Fatyga B. i in., 2008, *Warszawskie badanie stylów życia młodzieży: "narkotyki w kulturze młodzieży miejskiej". Koncepcja i wyniki badań*, <http://politykaspoleczna.um.warszawa.pl/sites/politykaspoleczna.um.warszawa.pl/files/artykuly/zalaczniki/RAPORT_Z_BADAN_style_zycia_warszawskiej_mlodziy.doc>, dostęp: 5.09.2014.

⁴ W ustawie o samorządzie gminnym z 8.03.1990 roku, w art. 5a mowa jest o tym, że „w wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy mogą być przeprowadzane na jej terytorium konsultacje z mieszkańcami gminy”. Również regulamin konsultacji społecznych ogłoszony uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi z dn. 12.06.2013 r. mówi o mieszkańcach, bez określenie dodatkowych warunków, np. dotyczących wieku. W praktyce więc w konsultacjach odbywających się na szczeblu samorządowym, udział brać mogą wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, również niepełnoletni.

Tabela 1. Populacja łódzkiej młodzieży z uwzględnieniem płci [w tys.].

GRUPY WIEKU	2005			2011		
	OGÓŁEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY	OGÓŁEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
13-15	22	11,3	10,7	16,3	8,5	7,7
16-18	24,6	12,5	12,1	19	9,7	9,3
19-24	72,9	35,9	37	51,5	25,5	26
SUMA	119,5	59,7	59,8	86,8	43,7	43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS. Zob. Urząd Statystyczny w Łodzi, 2012, *Statystyka Łodzi 2012*, Łódź, Tabl. 33, s. 126.

Już same powyższe liczby sprawiają, że zadanie spojrzenia na miejskie wydatki pod kątem młodzieży wydaje się szczególnie ważne. **Żadne władze nie mogą wszak przejść obojętnie obok dziesięciu procent swoich obywateli.**

W przypadku Łodzi jest to dodatkowo istotne ze względu na fakt stopniowego wyludniania się miasta⁵. Szacuje się, że przy zachowaniu obecnych tendencji demograficznych, w 2035 roku w Łodzi będzie mieszkać niespełna 578 tys. osób. Z perspektywy dalszego rozwoju, kluczowe wydaje się więc stworzenie takich warunków życia, żeby młodzi ludzie dziś mieszkający w naszym mieście, chcieli tu pozostać, rozwijać się i zakładać rodziny.

Tym bardziej warto więc przyjrzeć się, w jaki sposób Łódź podchodzi do swoich młodych obywateli oraz jakie warunki do dalszego rozwoju zapewnia im w ramach wydatków budżetowych.

KRYTERIA ANALIZY BUDŻETU

Większość wydatków w budżecie miasta kierowanych jest do bliżej niesprecyzowanego ogółu mieszkańców. Remont chodników, finansowanie miejskich instytucji kultury czy nowa infrastruktura w parkach, ma wszak w założeniu służyć wszystkim – osobom młodszym i starszym, kobietom i mężczyznom, znajdującym się w lepszej i gorszej sytuacji materialnej. To jednak tylko częściowo słuszne założenie. Nie trudno bowiem zauważyć, że **sposób, w jaki „korzystamy” z miasta i jego infrastruktury uzależniony jest od tego, kim jesteśmy.** Inaczej po mieście będą się na ogół poruszać mężczyźni pracujący

⁵ Zob. np. P. Szukalski, 2012, *Sytuacja demograficzna Łodzi. Zapaść demograficzna Miasta i jej skutki dla przyszłości Łodzi*, Wydawnictwo Biblioteka: Łódź.

na średnich i wyższych stanowiskach, którzy mogą sobie pozwolić na posiadanie samochodu, inaczej ludzie młodzi, którzy ze względu na warunki materialne, uwarunkowania prawne (np. dotyczące możliwości uzyskania prawa jazdy) oraz po prostu styl życia, wybiorą częściej komunikację publiczną, rower lub przemieszczanie się pieszo. To jeden z wielu przykładów odślanających, jak z poszczególnych działań miasta obywatele w różnym wieku czerpią odmienne korzyści.

Jeśli więc chcemy zorientować się, czy i w jakim stopniu budżet miasta odpowiada na oczekiwania określonej grupy wiekowej, w pierwszej kolejności należy ustalić przede wszystkim, jakie potrzeby ma dana część społeczności.

W przypadku wydatków na młodzież – w odróżnieniu od tych dotyczących seniorów i senierek oraz kobiet analizowanych w odrębnych raportach⁶ – sytuacja i tak nie jest najgorsza. Młodzież, często łączona we wspólną kategorię z dziećmi, wymieniana jest bowiem jako główny adresat przy okazji różnych wydatków związanych głównie z oświatą i wychowaniem oraz niektórymi obszarami polityki społecznej. Problem w tym, że przyjmując założenie polegające jedynie na analizie takich wydatków, otrzymujemy wypaczony obraz młodzieży – będzie się nam jawić jako grupa, którą wyłącznie się edukuje lub ewentualnie wspomaga w trudnej sytuacji życiowej.

Pisząc ten raport przyjąłem inny punkt widzenia, wychodząc z założenia, że młode osoby być może i znajdują się w przejściowym okresie swojego życia, lecz jednocześnie charakteryzują się dużą dozą samodzielności, własnymi zamierzeniami i celami, jak również prawami obywatelskimi, z których mogą korzystać wpływając na swoje otoczenie. Oznacza to, że analiza budżetu wymagała nie tylko uwzględnienia tych wydatków, w których mówi się o młodzieży *explicite*, ale również tych, które mogą mieć znaczenie z punktu widzenia jej codziennego funkcjonowania.

⁶ Por. raporty Izabeli Desperak dot. wydatków na kobiety oraz seniorów na stronie www.lodzklubudzet.pl.

WYDATKI WAŻNE DLA MŁODZIEŻY

Łódzka młodzież nie jest grupą, która jest przedmiotem licznych badań socjologicznych. Niestety, brakuje nam reprezentatywnych wyników dotyczących opinii młodych Łódzian na temat Łodzi, ich oceny różnych aspektów miejskiej infrastruktury czy własnych perspektyw rozwojowych.

Podczas ustalania kryteriów analizy budżetu, oparłem się więc przede wszystkim na priorytetach wymienianych w różnych dokumentach dotyczących polityki młodzieżowej⁷ – zarówno przyjmowanych na poziomie krajowym, jak i europejskim. Wśród przeanalizowanych tekstów znalazły się:

- „Biała księga. Nowe impulsy dla młodzieży europejskiej” opublikowana przez Komisję Europejską w 2001 roku;
- Europejski Pakt na rzecz Młodzieży przyjęty przez Radę Europejską w 2005 roku;
- „Strategia UE na rzecz młodzieży – inwestowanie w młodzież i mobilizowanie jej do działania” na lata 2010-2018;
- obowiązująca w Polsce w latach 2003-2012 Strategia Państwa dla Młodzieży.

Większość powyższych dokumentów na etapie powstawania i przyjmowania została skonsultowana z różnymi organizacjami reprezentującymi środowiska młodzieżowe. Można więc uznać, że młodzi ludzie – przynajmniej pośrednio – mieli okazję wyrazić głos w sprawach bezpośrednio ich dotyczących. Niestety, w samej Łodzi brakuje opracowań o podobnym charakterze, a polityka młodzieżowa nie jest wymieniana jako jeden z dokumentów, który miałby powstać w ramach polityk sektorowych towarzyszących Strategii Łodzi 2020+.

⁷ Podając za Strategią Państwa na rzecz Młodzieży: „Polityka młodzieżowa uznawana jest w krajach europejskich za międzyresortową, zintegrowaną politykę wobec młodych ludzi, wywodzącą się z ich potrzeb. Celem polityki młodzieżowej jest stworzenie odpowiednich warunków bytowych dla młodych ludzi, umożliwienie im uczestnictwa w życiu publicznym, udziału w życiu społecznym, kulturalnym i politycznym na równi z innymi grupami społecznymi”.

Niemniej jednak, w wymienionych krajowych i europejskich dokumentach polityki młodzieżowej, spotyka się na ogół bardzo zbliżone obszary wpływające na tworzenie sprzyjających warunków dalszego rozwoju osobom młodym. Najczęściej mowa jest o konieczności podjęcia działań dotyczących:

- spędzania czasu wolnego (w tym turystyki, sportu, kultury);
- edukacji;
- zdrowia i profilaktyki;
- transportu;
- uczestnictwa w życiu publicznym;
- wsparcia i integracji społecznej;
- zatrudnienia i rozwoju zawodowego.

Większość powyższych obszarów znajduje się również w kompetencjach samorządu terytorialnego, a działania dotyczące poszczególnych sfer życia można znaleźć w budżecie miasta.

Listę wydatków, na których się skupiono, postanowiłem dodatkowo rozszerzyć o kwestie bezpieczeństwa. Wiele wskazuje, że jest to istotny temat dla starszej młodzieży. W latach 2013-2014 reprezentacja uczniów zasiadająca w Młodzieżowej Radzie Miejskiej w Łodzi dwukrotnie pilotowała projekt polegający na przygotowaniu mapy miejsc niebezpiecznych. Była to odpowiedź na zabójstwo dwudziestoletniego łodzianina na Piotrkowskiej w trakcie weekendu w lutym 2013 roku⁸.

O poczuciu zagrożenia świadczą również wyniki ankiet zrealizowanych przez Młodzieżową Radę Miejską wśród 1900 uczniów szkół ponadgimnazjalnych w Łodzi. Jak można przeczytać w prezentacji podsumowującej zebrane odpowiedzi, blisko jedna trzecia zapytanych przebywa „w mieście” po godz. 22 rzedziej

⁸ Kołakowska A., 2013, *Ktoś musiał zginąć na Piotrkowskiej*, <http://wyborcza.pl/piatekekstra/1,130896,13439912,Ktos_musial_zginac_na_Piotrkowskiej.html>, Dostęp: 10.10.2014.

niż raz w miesiącu lub nigdy, „co dość często uzasadniane było w punktach otwartych *brakiem poczucia bezpieczeństwa*”⁹

Wszystkie uwzględnione kryteria analizy przedstawiono w Tabeli nr 2 łącznie z nazwami i numerami działów i rozdziałów, które wziętem pod uwagę przy zbieraniu danych.

Tabela 2. Kategorie wydatków wybranych do analizy.

KATEGORIA ANALIZY	TYTUŁ DZIAŁU	NR DZIAŁU	TYTUŁ ROZDZIAŁU	NR ROZDZIAŁU
CZAS WOLNY	Kultura	921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	wszystkie
	Kultura fizyczna	926	Obiekty sportowe	92601
			Instytucje kultury fizycznej	92604
			Zadania w zakresie kultury fizycznej i sportu	92605
	Turystyka	630	Ośrodki informacji turystycznej	63001
			Zadania w zakresie upowszechniania turystyki	63003
	Edukacyjna opieka wychowawcza	854	Domy wczasów dziecięcych	85411
			Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży	85412
			Szkolne schroniska młodzieżowe	85417
	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	Utrzymanie zieleni w miastach i gminach	90004
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	925	Ogrody botaniczne i zoologiczne	92504	
BEZPIECZEŃSTWO	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	Komendy wojewódzkie Policji	75404
			Straż gminna (miejska)	75416
			Pozostała działalność	75495
EDUKACJA	Oświata i wychowanie	801	Oświata i wychowanie	wszystkie
ZDROWIE I PROFILAKTYKA	Ochrona zdrowia	851	Programy polityki zdrowotnej	85149
			Zwalczanie narkomanii	85153
			Przeciwdziałanie alkoholizmowi	85154
KOMUNIKACJA	Transport i łączność	600	Lokalny transport zbiorowy	60004
WSPARCIE I INTEGRACJA	Pomoc społeczna	852	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	85201
			Rodziny zastępcze	85204
			Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	85205

⁹ Więcej o badaniu w pliku znajdującym się pod adresem: <
<https://drive.google.com/file/d/0B8Nyf3W0sixqMDN3dFJWa19XVWs/view?usp=sharing&pli=1>>.

			Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	85220
	Edukacyjna opieka wychowawcza	854	Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	85403
			Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne	85406
			Placówki wychowania pozaszkolnego	85407
			Internaty i bursy szkolne	85410
			Pomoc materialna dla uczniów	85415
			Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	85420
			Młodzieżowe ośrodki socjoterapii	85421

Źródło: Opracowanie własne.

Jak można zauważyć, w tabeli nie znajdują się wydatki związane z dwoma ważnymi obszarami wymienianymi w dokumentach polityki młodzieżowej, a mianowicie: zatrudnieniem i rozwojem zawodowym oraz uczestnictwem w życiu publicznym. Powodem jest fakt, że wydatki te są bardzo rozproszone i nie występują w obrębie działów i rozdziałów obecnych w klasyfikacji budżetowej. Dlatego też nie było możliwe, by prześledzić tych nakładów tak dokładnie, jak stało się to możliwe w przypadku obszarów wymienionych w tabeli powyżej. Problemów tych jednak nie pominięto – instrumentom wspierającym młodzież na rynku pracy poświęciłem krótką analizę na stronach 23-24. Do kwestii związanych z uczestnictwem obywatelskim wracam z kolei w rekomendacjach dotyczących spraw, które warto poruszyć w trakcie konsultacji społecznych projektu budżetu na 2015 rok.

W następnej części raportu przedstawiłem zestawienie tabelaryczne wydatków zaklasyfikowanych jako związane z młodzieżą, pod którym znajdują się szczegółowe wnioski wyciągnięte z analizy.

ZESTAWIENIE WYDATKÓW I GŁÓWNE WNIOSKI

W tabeli poniżej przedstawiono wydatki, jakie zostały wpisane do budżetów uchwalanych na lata 2010-2014. Ze względu na czytelność, zdecydowałem się przedstawić jedynie kwoty ogólne obejmujące zarówno wydatki bieżące, jak i majątkowe. Pełna tabela dostępna jest w internecie na stronie www.lodzkibudzet.pl (w dziale „Multiteka”).

Dane poniżej zostały opracowane na podstawie budżetów uchwalanych. Warto mieć jednak świadomość faktu, że budżety są wielokrotnie zmieniane w ciągu roku. W części raportu dotyczącej wniosków zwracałem więc uwagę również na sytuacje, gdy jakieś wydatki były zmniejszane lub zwiększane w ramach poprawek zgłaszanych do budżetów. Sprawdzałem również, czy wszystkie kwoty, które Miasto zamierzało przeznaczyć na dane działanie, faktycznie były później realizowane. Jak będzie można przeczytać na kolejnych stronach, zwłaszcza w przypadku wydatków na obiekty sportowe czy utrzymanie zieleni, administracja nie zawsze była w stanie poradzić sobie z zaplanowanymi w budżecie przedsięwzięciami.

Tabela 3. Zaplanowane wydatki budżetowe ogółem w wybranych kategoriach w latach 2010-2014 [w zł].

KATEGORIA	TYTUŁ DZIAŁU	TYTUŁ ROZDZIAŁU	2010	2011	2012	2013	2014
CZAS WOLNY	Kultura	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	182 816 992	213 511 521	238 267 623	241 544 010	192 304 954
	Kultura fizyczna	Obiekty sportowe	12 151 795	9 077 701	16 711 345	8 521 983	92 445 395
		Instytucje kultury fizycznej	10 960 000	19 867 565	18 358 925	17 466 637	26 638 655
		Zadania w zakresie kultury fizycznej i sportu	7 573 000	7 601 600	8 019 128	9 848 080	9 966 464
	Turystyka	Ośrodki informacji turystycznej	580 602	592 877	565 000	535 815	517 832
		Zadania w zakresie upowszechniania turystyki	222 000	181 684	597 700	310 660	120 000
	Edukacyjna opieka wychowawcza	Domy wczasów dziecięcych	278 767	304 388	343 354	356 562	379 772
		Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży	1 957 600	1 571 743	1 967 743	1 500 000	1 000 000
		Szkolne schroniska młodzieżowe	673 882	794 410	857 550	923 800	939 224
	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	Utrzymanie zieleni w miastach i gminach	13 766 864	9 389 578	15 626 277	37 076 942	29 586 026
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	Ogrody botaniczne i zoologiczne	11 633 100	12 556 290	12 682 158	3 101 355	1 103 700	
BEZPIECZEŃSTWO	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	Komendy wojewódzkie Policji	0	1 000 000	500 000	0	0
		Straż gminna (miejska)	27 520 265	28 216 249	38 159 817	30 034 474	26 934 474
		Pozostała działalność	124 000	102 300	96 254	74 602	74 602
EDUKACJA	Oświata i wychowanie	Oświata i wychowanie	697 807 583	745 781 887	780 833 214	812 588 008	834 301 312
ZDROWIE I PROFILAKTYKA	Ochrona zdrowia	Programy polityki zdrowotnej	2 390 005	2 085 805	2 225 700	1 589 162	1 385 200
		Zwalczanie narkomanii	1 100 000	1 250 000	1 275 000	1 275 000	1 917 980
		Przeciwdziałanie alkoholizmowi	11 160 000	11 950 000	11 525 000	11 421 000	11 028 020
KOMUNIKACJA	Transport i łączność	Lokalny transport zbiorowy	322 000 000	357 423 850	365 623 850	378 907 800	334 176 820
WSPARCIE I INTEGRACJA	Pomoc społeczna	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	35 361 100	33 585 506	35 710 744	32 435 317	32 194 667
		Rodziny zastępcze	17 728 926	18 098 136	21 317 352	20 642 685	20 792 304
		Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1 116 800	1 066 800	1 052 000	887 500	875 526
		Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	1 208 631	1 127 643	1 093 813	1 004 592	934 394
	Edukacyjna opieka wychowawcza	Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	12 380 561	12 632 490	13 101 542	10 302 649	10 868 956
		Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne	11 250 443	12 078 191	13 076 268	13 158 425	13 701 373
		Placówki wychowania pozaszkolnego	6 337 612	6 855 869	7 592 001	8 061 946	9 894 581
		Internaty i bursy szkolne	4 777 720	5 267 912	5 897 500	6 489 460	7 448 103
		Pomoc materialna dla uczniów	0	1 218 200	1 388 200	1 425 000	1 408 200
		Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	6 586 203	5 014 631	4 924 765	5 325 885	5 386 560
Młodzieżowe ośrodki socjoterapii	6 076 216	6 391 039	8 729 165	10 263 503	10 081 210		
SUMA:			1 407 540 667	1 526 595 865	1 628 118 988	1 667 072 852	1 678 406 304
WSZYSTKIE WYDATKI BUDŻETOWE:			2 829 800 486	3 214 579 396	3 540 685 100	4 120 493 372	4 111 775 641

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetów uchwalanych.

GŁÓWNE WNIOSKI – WPROWADZENIE

Poniżej omawiam główne wnioski, które można wyciągnąć na podstawie zmieniających się kwot w poszczególnych obszarach budżetów. Najwięcej uwagi poświęciłem problematyce czasu wolnego, w tym przede wszystkim zagadnieniom związanym z kulturą fizyczną oraz terenami zielonymi. Sporo miejsca zajmują również wnioski dotyczące ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa.

W poniższej sekcji raportu poświęconej głównym wnioskami pominąłem istotne z punktu widzenia młodzieży obszary związane z kulturą, edukacją oraz transportem. Tym zagadnieniom zostały poświęcone odrębne, obszerne raporty tematyczne autorstwa Marcina Zaroda, Katarzyny Mikołajczyk i Łukasza Biskupskiego dostępne na stronie www.lodzkibudzet.pl. Do niektórych z ustaleń dotyczących tych kwestii wracam jednak w podsumowaniu oraz w rekomendacjach.

OCHRONA ZDROWIA

W ramach analizy przyjrzałem się wydatkom związanym z ochroną zdrowia. Z punktu widzenia młodzieży, szczególnie interesujące wydały się trzy kategorie wydatków, w których młodzież – choć nie jako jedyna grupa – jest wymieniana. Chodzi o:

- programy polityki zdrowotnej;
- zwalczanie narkomanii;
- przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Na podstawie zestawienia kwot można stwierdzić, że jedynie wydatki Miasta na przeciwdziałanie alkoholizmowi pozostają na względnie stałym poziomie (ok. 11-12 mln zł w latach 2010-2014). Wydatki na zwalczanie narkomanii systematycznie rosną – od 1,1 mln zł w budżecie uchwalonym na 2010 rok do blisko 2 mln zł w budżecie uchwalonym na rok 2014.

W ciągu ostatnich kilku lat, zauważalne są za to **stopniowe cięcia dotyczące programów polityki zdrowotnej** – z 2,4 mln zł w 2010 roku do nieco poniżej 1,4 mln zł w budżecie uchwalonym na 2014 rok. Zmiany te wymagają bliższego przyjrzenia się z kilku względów. Z tych środków finansowane są różnego rodzaju programy profilaktyki skierowane do różnych grup wiekowych, w tym również do dzieci i młodzieży. Przykładowo, w 2014 roku Miasto postanowiło przeznaczyć:

- 90 tys. zł na Miejski Program Profilaktyki Próchnicy dla Dzieci i Młodzieży do 18 roku życia;
- 30 tys. zł na Program profilaktyki ryzykownego stanu psychicznego u młodzieży szkół średnich;
- 28 tys. zł na Profilaktykę ciąż wśród nastolatek, chorób przenoszonych drogą płciową, w tym profilaktyka HIV (chodzi o tzw. edukację seksualną w szkołach).

Warto jednak zauważyć, że z roku na rok zarówno kwoty, jak i zakres podobnych działań ulegają zmniejszeniu. Przykładowo jeszcze w budżecie uchwalonym na 2012 rok na Miejski Program Profilaktyki Próchnicy dla Dzieci i Młodzieży do 18 roku życia przeznaczono 300 tys. zł, na program profilaktyki ryzykownego stanu psychicznego u młodzieży szkół średnich 138 tys. zł, a na edukację seksualną 36 tys. zł.

Pokazuje to, że Miasto w ostatnich latach ścina wydatki na część programów obejmujących edukację, promocję odpowiednich zachowań oraz profilaktykę zdrowotną. Cięcia te dotyczą różne grupy odbiorców, w tym również młodzież.

WSPARCIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA

1. Pomoc społeczna

W ramach analizy budżetów miasta zwrócono uwagę na wydatki związane ze wsparciem dzieci i młodzieży znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Z tego względu pod uwagę wzięto następujące rozdziały znajdujące się w dziale budżetu zatytułowanym „Edukacyjna opieka wychowawcza”:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- rodziny zastępcze;
- zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej.

Analiza wydatków z ostatnich kilku lat pokazuje, że zgodnie z trendami występującymi w całej Polsce, co roku zmniejsza się finansowanie instytucjonalnych form wsparcia (placówki opiekuńczo-wychowawcze) na rzecz rodzin zastępczych.

Mogą jednak zastanawiać coraz mniejsze środki przeznaczane na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W ramach pieniędzy przeznaczonych na ten cel finansowane są m.in.:

- szkolenia zespołów interdyscyplinarnych zajmujących się reagowaniem na przemoc w rodzinie oraz wsparciem ofiar tej przemocy;
- prowadzenie szeroko zakrojonego poradnictwa (medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego itp.);
- działanie telefonu zaufania;
- prowadzenie hostelu dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Z roku na rok, wydatki na realizację „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” są jednak sukcesywnie zmniejszane – z ponad 1,1 mln zł w budżecie uchwalonym na rok 2010, do ok. 875,5 tys. zł w budżecie uchwalonym na 2014 rok. Biorąc pod uwagę, że nie ma danych dowodzących zmniejszenie stopnia występowania zjawiska przemocy w rodzinie, wiele osób dotkniętych podobnymi problemami może pozostać bez potrzebnego wsparcia.

BEZPIECZEŃSTWO

Jak słusznie zauważają Małgorzata Łubik oraz Piotr Teisseyre¹⁰, w Łodzi poczucie bezpieczeństwa mieszkańców jest gorsze, niżby mogły na to wskazywać statystyki policyjne. Z liczbą 35,8 przestępstw na 1000 mieszkańców w 2012 roku Łódź wypada w środku stawki tworzonej przez duże miasta – lepiej niż Poznań, Kraków, Wrocław czy Katowice, lecz gorzej niż Warszawa, Gdańsk lub Lublin. Inaczej jednak wygląda sytuacja w przypadku subiektywnego poczucia bezpieczeństwa. Jak można zauważyć na podstawie przytaczanych przez autorów danych z badania Millward Brown z listopada 2013 roku, Łódzianie oceniali swoje miasto pod względem bezpieczeństwa najgorzej ze wszystkich badanych 26 ośrodków¹¹.

Jak pisałem też wcześniej, również młodzież dużą wagę przykładła do kwestii związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa, dlatego uznałem, że warto poświęcić temu zagadnieniu nieco miejsca w raporcie. Oczywiście, samorząd tylko częściowo ma wpływ na walkę z przestępczością – dużą rolę do odegrania odgrywa wymiar sprawiedliwości oraz policja, które są niezależne od władz lokalnych.

W poniższych punktach zwróciłem uwagę na wydatki, które miasto ponosi w związku z zapewnieniem większego bezpieczeństwa. Uwzględniłem nakłady na straż miejską, wsparcie policji oraz tzw. pozostałe wydatki.

1. Komendy wojewódzkie Policji

Pomimo faktu, że policja finansowana jest przede wszystkim z budżetu państwa, to samorząd ma również możliwość przekazania dodatkowych środków na ten cel. Łódź w ciągu ostatnich kilku lat korzystała z tej furtki przeznaczając policji pieniądze na dodatkowe patrole oraz zakup wyposażenia. O pieniądzach tych nie zawsze jednak pamiętano przy okazji uchwalania budżetu.

W poprzednich latach sytuacja wyglądała następująco:

¹⁰ Łubik M., Teisseyre P., 2014, Łódź: Bilans czterech lat prezydentury Hanny Zdanowskiej, <<http://blog.mamprawowiedziec.pl/2014/10/odz-bilans-czterech-lat-prezydentury.html>>, Dostęp: 14.10.2014.

¹¹ *Ibidem*.

Tabela 4. Wydatki Łodzi na policję w latach 2010-2013 [w zł].

OBJAŚNIENIA	2010			2011		
	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE
Budżet uchwalony	0	0	0	1 000 000	1 000 000	0
Budżet po zmianach	1 582 588	1 582 588	0	2 400 000	1 000 000	1 400 000
Wykonanie na koniec roku	1 582 588	1 582 588	0	1 364 944	1 000 000	364 944
Proc. wykonania budżetu po zmianach	100	100	n.d.	56,87	100	26,07
OBJAŚNIENIA	2012			2013		
	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE
Budżet uchwalony	500 000	500 000	0	0	0	0
Budżet po zmianach	2 116 056	756 000	1 360 056	1 000 000	500 000	500 000
Wykonanie na koniec roku	1 070 265	756 000	314 265	963 035	500 000	463 035
Proc. wykonania budżetu po zmianach	50,58	100	23,11	96,3	100	92,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów Łodzi.

W 2013 roku w formie dotacji dla jednostek sektora finansów publicznych przeznaczono:

- 500 tys. zł dodatkową służbę obchodową i patrolową policji;
- 350 tys. zł na dofinansowanie zakupu 10 samochodów nieoznakowanych dla Komendy Miejskiej Policji w Łodzi (ostatecznie wydano ok. 313 tys. zł);
- 150 tys. zł na modernizację nieruchomości przy ul. Tuwima 12a z przeznaczeniem na siedzibę I Komisariatu Policji Komendy Miejskiej Policji w Łodzi.

W latach 2010-2012 również dofinansowywano dodatkowe patrole (w 2012 roku było to m.in. związane z wydarzeniami towarzyszącymi Mistrzostwom Europy w piłce nożnej), w latach 2011-2012 zakup dodatkowych samochodów dla policji (kwoty podobne jak w 2013 roku), a w 2010 roku prace remontowe

w dwóch komisariatach. Wydatki przeznaczone na modernizację nieruchomości przy ul. Tuwima 12a ostatecznie były mniejsze niż zakładano.

Również w budżecie uchwalonym na 2014 rok podobnych środków nie znajdziemy. Zostały wpisane dopiero w trakcie roku w wysokości (850 tys. zł, z czego 500 tys. przeznaczono na dodatkowe patrole, a 350 tys. na dofinansowanie zakupu samochodów nieoznakowanych).

2. Straż miejska

Wydatki bieżące na straż miejską utrzymują się od 2010 roku na mniej więcej stabilnym poziomie i oscylują w granicach 26-28 mln zł rocznie. Większość z tej sumy (ponad 85 proc.) stanowią wynagrodzenia strażników miejskich oraz ich pochodne. Pozostałe środki przeznaczane są m.in. na zakup paliwa, remonty oraz wszystkie koszty administracyjne (związane np. z opłatami za telefon czy internet).

Bardziej zróżnicowane są wydatki majątkowe. Jak pokazuje tabela zestawiająca planowane wydatki w budżecie uchwalonym oraz zrealizowane, wydatki te są też często obcinane. W 2012 roku zrezygnowano z blisko 10 mln zł, które miały sfinansować „Łódzki Monitoring Metropolitarny”. Służby wsparło poprzez adaptację i modernizację budynków (blisko 500 tys. zł), przeprowadzenie komputeryzacji (blisko 153,9 tys. zł) oraz zakup:

- radiowozów do przewozu osób nietrzeźwych (wydano blisko 185,5 tys. zł);
- taserów wraz z wyposażeniem (blisko 100 tys. zł);
- koni z rzędem jeździeckim (blisko 50 tys. zł);
- radiotelefonów wraz z wyposażeniem (wydano ok. 163 tys. zł).

Z kolei w 2013 roku, wbrew początkowym planom, nie zakupiono za 1,4 mln zł fotoradarów. Wydatki majątkowe przewidziane w budżecie uchwalonym na 2014 rok wyniosły równe zero. W trakcie roku kwotę podniesiono do 3,28 mln zł w związku z odłożoną w czasie budową systemu monitoringu miejskiego w Łodzi,

obejmującego przede wszystkim swoim zasięgiem ulicę Piotrkowską od pl. Wolności do al. Piłsudskiego.

Słowo należy się też o dochodach. Co roku w budżecie zakładane są pokaźne kwoty, które ma wypracować straż miejska, przede wszystkim z tytułu „grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych”. W 2010 roku straż miejska miała za zadanie przynieść do budżetu miasta ok. 5 mln złotych. W kolejnych latach sumy te wzrastały w budżetach uchwalonych, choć bywało, że w ciągu roku były zmniejszane (tak stało się w 2011 i w 2013 roku). **Za każdym jednak razem dochody bieżące związane z działalnością straży miejskiej były niższe niż zakładano.**

Tabela 5. Dochody bieżące straży miejskiej w latach 2010-2013 [w zł].

OBJAŚNIENIA	2010	2011	2012	2013
Budżet uchwalony	5 043 000,00	7 199 970,00	7 467 101,00	10 565 815,00
Budżet po zmianach	5 043 000,00	5 925 117,00	7 467 101,00	7 565 815,00
Wykonanie na koniec roku	2 399 103,65	2 844 344,41	3 666 829,38	3 564 017,31
% wykonania budżetu po zmianach	47,57	48	49,11	47,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów.

W 2014 roku znacznie zmniejszono te oczekiwania. W budżecie uchwalonym przyjęto kwotę niewiele powyżej 5 mln zł, czyli zbliżoną do tej z budżetu w 2010 roku. Problematyczne pozostanie, czy i ta kwota zostanie zrealizowana – w sprawozdaniu z wykonania budżetu za pierwsze półrocze, dochody z tego tytułu wyniosły 1 551 350,77 zł, czyli 28,75 proc. założonych dochodów.

Wbrew opiniom wielu łodzian, straż miejska nie stanowi więc służby, która byłaby odpowiedzialna za znaczące polepszenie sytuacji budżetowej. Wpływy związane z mandatami i egzekucją innych kar są minimalne i w znikomym stopniu pokrywają koszty funkcjonowanie straży miejskiej.

W tabeli powyżej pominięto dochody majątkowe – związane np. ze sprzedażą majątku należącego do straży (np. nieruchomości), gdyż w tym przypadku na przestrzeni lat były raczej marginalne.

3. Pozostała działalność

W analizie przypatrywano się również innym wydatkom związanym z bezpieczeństwem (tzw. pozostała działalność, rozdział 75495 w klasyfikacji budżetowej). Środki znajdujące się w tym obszarze są małe i w ciągu 5 lat uległy znacznemu ograniczeniu z ok. 124 tys. zapisanych w budżecie uchwalonym na 2010 roku do ok. 74,5 tys. złotych w budżetach uchwalanych na 2013 i 2014 rok. W ramach tych środków finansowane są różnego rodzaju działania w zakresie poprawy bezpieczeństwa oraz ochrony przeciwpożarowej i profilaktyki pożarowej. Część z tych działań realizowana jest przez organizacje pozarządowe.

WYDATKI NA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ MŁODYCH

Przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy, to jedno z zadań samorządu powiatowego. Ponieważ Łódź jest miastem na prawach powiatu, to wykonuje zarówno zadania gminy, jak i powiatu właśnie. Dlatego też prawnie możliwe jest, by ponosiła wydatki na wspieranie przedsiębiorczości – także wśród osób młodych. Jak zwracałem uwagę wcześniej (patrz. str. 11), pomoc na rynku pracy wymieniana jest jako ważny obszar wsparcia we wszystkich analizowanych dokumentach polityki młodzieżowej.

Łódzki samorząd również podejmuje działania na tym polu, jednak porównanie ich w dłuższym okresie nastrocza licznych trudności. Przede wszystkim dlatego, że wśród działań służących aktywizacji lokalnego rynku pracy dominują przedsięwzięcia finansowane ze środków zewnętrznych i zapisywane w różnych miejscach budżetu (tzn. w różnych rozdziałach i pod odmiennymi nazwami paragrafów). W rezultacie, lokalizacja tych pozycji wymaga za każdym razem przyglądania się niemal całemu budżetowi.

Dokładniejszą analizę podjąłem w przypadku sztandarowego projektu łódzkiego samorządu, czyli programu „Młodzi w Łodzi” realizowanego od 2008 roku. To chlubny przykład kontynuacji działań pomimo zmian na szczytach łódzkiej władzy. Program „Młodzi w Łodzi” uwzględnia różnego rodzaju działania: zarówno związane ze szkoleniami, stypendiami, praktykami, jak i – duża część

podejmowanego przedsięwzięcia – aspektem promującym miasto jako dobre miejsce do życia dla młodych. Proporcje w programie zmieniają się w zależności od roku i udziału środków zewnętrznych.

Wydatki na program „Młodzi w Łodzi” na ogół zapisywane są w zadaniu zatytułowanym: „Działania w zakresie rozwoju zasobów ludzkich” oraz „Współpraca z wyższymi uczelniami”. Dodatkowo, w niektórych latach w budżetach Łodzi można znaleźć dodatkowe kwoty związane z promocją programu „Młodzi w Łodzi”. W tabeli poniżej przedstawiono, w jaki sposób zmieniały się środki w pozycjach uwzględniających ten program w łódzkich budżetach.

Tabela 6. Wybrane wydatki związane z aktywizacją zawodową młodzieży w latach 2010-2014 [w zł].

OBJAŚNIENIA	2010		2011		2012		2013		2014
	BUD. UCHWA-LONY	BUD. PO ZMIA-NACH	BUD. UCHWA-LONY	BUD. PO ZMIA-NACH	BUD. UCHWA-LONY	BUD. PO ZMIA-NACH	BUD. UCHWA-LONY	BUD. PO ZMIA-NACH	BUD. UCHWA-LONY
Działania w zakresie rozwoju zasobów ludzkich	460000	460000	446300	446300	470655	617406	380000	355660	181547
Dodatkowa promocja programu "Młodzi w Łodzi"	0	0	940000	710000	0	0	0	80860	839020
Współpraca z wyższymi uczelniami	816000	816000	0	1237839	1693202	1312301	1000000	907127	1000000
SUMA	1276000	1276000	1386300	2394139	2163857	1929707	1380000	1343647	2020567

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów.

Jak widać z przedstawionej powyżej tabeli, najbardziej stabilne są wydatki związane ze współpracą z wyższymi uczelniami, które w latach 2010-2014 oscylowały w granicach 1 mln zł rocznie. W ramach tych wydatków, Łódź finansuje między innymi stypendia dla studentów i doktorantów, jak również promocję miasta jako ośrodka akademickiego i naukowego. Pozostałe wydatki wahają się w zależności od pozyskanych środków zewnętrznych. Widać to szczególnie w latach 2010 oraz 2012, gdy środki na program „Młodzi w Łodzi” były dużo mniejsze niż w 2011 oraz 2014 roku. Rok 2013 również zapowiadał się źle, dopóki nie została ogłoszona informacja o uzyskaniu przez Miasto dofinansowania kampanii „Młodzi w Łodzi” na lata 2013-2014 kwotą ok. 780 tys. zł ze środków Europejskiego

Funduszu Rozwoju Regionalnego. **Trudno jednak powiedzieć, jak będzie wyglądała przyszłość programu w momencie, gdy skończą się środki zewnętrzne.**

Oprócz programu „Młodzi w Łodzi” Urząd Miasta Łodzi samodzielnie lub w partnerstwie (np. z organizacjami pozarządowymi) realizuje inne projekty, które mają na celu polepszenie sytuacji osób młodych na rynku pracy. Przykładowo w 2014 roku Miasto było partnerem w projekcie „Akademia życia 3” realizowanym przez Caritas Archidiecezji Łódzkiej i współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach przedsięwzięcia zamierzano wspomóc 90 młodych mieszkańców Łodzi zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. poprzez szkolenia zawodowe i staże.

Oprócz tego, w budżecie na 2014 rok zapisano kwotę 1,5 mln zł związaną z realizacją projektu „Kreowanie Biznesu – wsparcie dla młodych łodzian”. To przedsięwzięcie – również współfinansowane ze środków europejskich – miało na celu wsparcie osób przed 30 rokiem życia, a efektem końcowym: powstanie i utrzymanie się 32 nowych firm.

Podobne projekty można znaleźć w budżetach w różnych latach. Jednocześnie raz jeszcze warto podkreślić, że są one uzależnione od środków zewnętrznych i w tym sensie nie stanowią przykładu trwałych, systemowych działań podejmowanych przez Miasto.

KULTURA FIZYCZNA

W ramach analizy przyjrzałem się wydatkom Łodzi w trzech rozdziałach budżetu – które mogą być interesujące dla młodzieży – dotyczących obiektów sportowych, instytucji kultury fizycznej, jak również zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu.

Wydatki w powyższych rozdziałach w budżetach uchwalanych w badanym okresie stanowiły od ok. 0,87 do 1,22 proc. wszystkich wydatków Miasta. Dużo większe nakłady zaplanowano na rok 2014 – w budżecie uchwalonym na ten rok **aż 3,14 proc. wydatków miało zostać przeznaczonych na wspieranie szeroko rozumianej kultury fizycznej.** Jak jednak będzie można przeczytać poniżej,

z realizacją inwestycji w obiekty sportowe – bo to one w głównej mierze odpowiadają za tak duży wzrost w planowanych wydatkach – w przeszłości bywało różnie. Realizacja wielu planów albo była opóźniana, albo do nich w ogóle nie dochodziło.

Poniżej opisałem główne wnioski dotyczące poszczególnych rozdziałów budżetu obejmujących wydatki na kulturę fizyczną.

1. Obiekty sportowe

W tym rozdziale budżetu występują wydatki związane z budową, remontem oraz bieżącym utrzymaniem obiektów sportowych (np. boisk czy hal), których właścicielem jest łódzki samorząd.

Wydatki bieżące w ciągu pięciu lat przeznaczane na obiekty sportowe mają tendencję zwykłą (za wyjątkiem roku 2013), choć wzrost ten nie jest zbyt duży. W ciągu pięciu lat kwota przeznaczana na prowadzenie i obsługę obiektów, których właścicielem jest Łódź zwiększyła się z ok. 1,2 mln zł w 2010 roku do blisko 1,8 mln zł w 2014 roku. Ze sprawozdań z wykonania budżetu wynika, że w niektórych latach kwotę tę zwiększano w stosunku do tych zapisanych w budżetach uchwalanych. Tak stało się m.in. w latach 2010 i 2012 gdy na wydatki bieżące przeznaczono ok. 2,3-2,4 mln zł.

Nie zawsze było to związane z dodatkowymi inwestycjami. Przykładowo w 2010 roku wyższa kwota na wydatki bieżące wynikała z konieczności zwrotu nadmiernie odzyskanego podatku VAT oraz oddania części dotacji pozyskanej na realizację inwestycji¹².

Naprawdę wysokie sumy dotyczą **wydatków majątkowych**. Jak można zauważyć w tabeli poniżej, środki przeznaczane na rozbudowę obiektów sportowych są dużo bardziej podatne na zmiany i trudno w nich dopatrywać się jakiegoś stałego trendu.

¹² Jak wynika ze sprawozdania z wykonania budżetu na rok 2010: „W związku z zaleceniami pokontrolnymi Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi z dnia 22 października 2010 r. do projektu pn. "Program wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia Regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego - etap I "Hala widowiskowa", Miasto Łódź zostało zobowiązane do zwrotu dotacji z należnymi odsetkami (w ramach zadania dokonano zwrotu odsetek)”.

Tabela 7. Wydatki na obiekty sportowe w latach 2010-2013 [w zł].

OBJAŚNIENIA	2010			2011		
	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE
Budżet uchwalony	12 151 795,00	1 202 095,00	10 949 700,00	9 077 701,00	1 290 533,00	7 787 168,00
Budżet po zmianach	29 701 069,00	2 236 335,00	27 464 734,00	16 273 172,00	1 253 535,00	15 019 637,00
Wykonanie za dany rok	28 864 955,27	2 224 584,03	26 640 371,24	14 018 544,42	1 214 986,75	12 803 557,67
% wykonania budżetu po zmianach	97,18	99,47	97	86,15	96,92	85,25
OBJAŚNIENIA	2012			2013		
	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE
Budżet uchwalony	16 711 345,00	1 500 000,00	15 211 345,00	8 521 983,00	1 370 133,00	7 151 850,00
Budżet po zmianach	15 860 774,00	2 452 598,00	13 408 176,00	17 831 162,00	1 462 735,00	16 368 427,00
Wykonanie za dany rok	9 589 528,98	2 416 420,17	7 173 108,81	16 331 954,06	1 441 902,46	14 890 051,60
% wykonania budżetu po zmianach	60,46	98,52	53,5	91,59	98,58	90,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu.

W latach 2010-2013 w budżecie przyjętym przez Radę Miejską zapisywano na inwestycje od 7 do 15 mln zł. Zwykle, w ciągu roku kwoty te były zwiększane. Ze sprawozdań z wykonania budżetu można wnosić, że ostatecznie w 2010 roku na wydatki majątkowe dot. obiektów sportowych wydano 26,6 mln zł. W budżetach po zmianach na lata 2011-2013 rezerwowano na wydatki majątkowe od ok. 13,4 do ok. 16,4 mln zł, choć kwot tych nie zawsze Miasto potrafiło wydać. Przykładowo w 2012 roku z ostatecznie zarezerwowanej kwoty ok. 13,4 mln zł wydano jedynie blisko 7,2 mln zł, czyli zaledwie 53,5 proc. planowanej kwoty.

Prawdziwy wzrost wydatków majątkowych na obiekty sportowe przewidziano w budżecie na 2014 rok, w którym na ten cel zapisano aż 90,5 mln. zł. Tak duży wzrost wydatków związany jest z dwiema planowanymi przez Łódź kilkuletnimi inwestycjami „stadionowymi”, a mianowicie:

- programem wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia Regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego – etap II, „Przebudowa Stadionu Miejskiego przy al. Unii”;
- budową stadionu przy al. Piłsudskiego 138.

Na pierwszą z inwestycji na lata 2010-2015 zarezerwowano łącznie 134,8 mln zł, z czego w budżecie na 2014 rok zapisano aż 69,8 mln zł. Na drugą z inwestycji zaplanowanej na lata 2011-2016 władze postanowiły przeznaczyć niewiele mniejszą sumę, bo ok. 129,35 mln zł, z czego w budżecie na 2014 rok zapisano 20 mln zł.

Obie inwestycje w budżecie miasta mają skosumować praktycznie całą kwotę przeznaczoną na inwestycje związane z obiektami sportowymi. Oprócz tych dwóch olbrzymich przedsięwzięć, stosunkowo małe kwoty przeznaczono jeszcze na dwa zadania: modernizację hali KS „Gwardia” Łódź (700 tys. zł) oraz przygotowanie dokumentacji projektowej budowy Centrum Sportu przy ulicy Północnej (150 tys. zł).

Także w budżetach w latach wcześniejszych, duże, „stadionowe” inwestycje stanowiły istotną część przeznaczoną na wydatki majątkowe dot. obiektów sportowych. Na budowę kompleksu przy Al. Unii oraz stadionu przy ul. Piłsudskiego w budżecie uchwalonym na 2013 rok zarezerwowano w sumie ok. 5,65 mln zł. (Na program zw. z kompleksem przy al. Unii wydano ostatecznie aż 12,9 mln zł zamiast planowanych w uchwalonym budżecie 5,2 mln zł, natomiast żadnych środków nie przeznaczono na budowę stadionu Widzewa). Kwot w latach wcześniejszych, choć również sporych, ostatecznie nie udawało się Miastu wykorzystać – w 2012 roku z pierwotnie planowanych 8,4 mln zł, Łódź wydała ostatecznie niewiele ponad milion złotych, z czego większość na kompleks przy al. Unii (968 tys. zł).

Problem z wydaniem środków na obiecywane wcześniej obiekty sportowe nie dotyczy tylko stadionów, ale również **inwestycji służących w największej mierze młodzieży.** Wszystko wskazuje na to, że pomysł stworzenia „Parku Kultur

Alternatywnych” ostatecznie upadł. Była to jedno ze sztandarowych zamierzeń, które Prezydent Hanna Zdanowska zapowiadała zarówno w trakcie kampanii wyborczej w 2010 roku, jak i tuż po odniesionym zwycięstwie i objęciu stanowiska¹³. Inwestycja wyceniana na 21 mln zł wpisana była do Wieloletniej Prognozy Finansowej, a wydatki na część działań związanych z przedsięwzięciem można było znaleźć w budżecie na 2013 roku. Jednak w kolejnym roku punkt ten zniknął bez śladu.

Z pozostałych środków przeznaczonych na wydatki majątkowe odnoszące się do obiektów sportowych, Miasto Łódź w minionych latach finansowało m.in. rozbudowy i przebudowy należących do samorządu pomieszczeń w halach sportowych oraz innych budynkach (np. na pływalniach) czy budowę lub rozbudowę boisk służących lokalnej społeczności. **Najwięcej nowych boisk sportowych (typu „Orlik”, ale nie tylko) budowano w latach 2010-2011.** Później ich liczba jednak systematycznie malała.

2. Instytucje kultury fizycznej

Większość wydatków w ramach tego rozdziału budżetu przeznaczana jest na bieżące funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz wchodzących w jego skład ponad 20 obiektów sportowych¹⁴. Środki przeznaczone są również na niektóre inwestycje na terenach zielonych w okolicach zbiorników wodnych. Przykładowo w 2014 roku 262 tys. zł zapisano na zadanie „Ekohydrologiczna rekultywacja zbiorników rekreacyjnych „Arturówek” (Łódź) jako

¹³ Ad., 2010, W expose prezydent Zdanowska wyliczyła klęski Łodzi (FILM i ZDJĘCIA), <<http://www.dzienniklodzki.pl/artykul/344769,w-expose-prezydent-zdanowska-wyliczyła-klęski-łodzi-film-i-zdjęcia,id,t.html>>. Dostęp: 1.10.2014.

¹⁴ (1) hala sportowa wielofunkcyjna, przy ul. Ks. Skorupki 21; (2) lodowisko "Bombonierka", przy ul. Stefanowskiego 28; (3) lodowisko "Retkinia", przy ul. Popietuszki 13b; (4) obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy "Arturówek", przy ul. Skrzydlatej 75; (5) obiekt sportowy "Karpacka", przy ul. Karpackiej 61; (6) obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy "Stawy Jana", przy ul. Rzgowskiej 247; (7) obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy "Stawy Stefańskiego", przy ul. Wirowej 7a (8) obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy "Młynek", przy ul. Śląskiej 168; (9) pływalnia "Promienistych", przy ul. Głowackiego 10/12; (10) pływalnia "Wodny Raj", przy ul. Wiernej Rzeki 2; (11) obiekt sportowy, przy ul. Srebrzyńskiej 95; (12) obiekt sportowy, przy Al. Unii Lubelskiej 2; (13) obiekt sportowy, przy ul. 6-go Sierpnia 71; (14) obiekt sportowo-rekreacyjny, przy ul. Pogonowskiego 82; (15) obiekt sportowy "Widzewska Górka"; (16) obiekt sportowy, przy ul. Małachowskiego 5/7; (17) obiekt sportowy, przy ul. Potokowej 12; (18) obiekt sportowy, przy Al. Piłsudskiego 138/140; (19) obiekt sportowy, przy Al. Kościuszki 73; (20) obiekt sportowy, przy ul. Minerskiej BN; (21) lodowiska przenośne wraz z terenami wokół obiektów.

modelowe podejście do rekultywacji zbiorników miejskich w ramach programu Life+”.

Jeśli chodzi o pozostałe wydatki bieżące, to składają się na nie wynagrodzenia (ok. 40 proc. w 2014 roku całości wydatków bieżących) oraz koszty związane z utrzymaniem obiektów i zakupami rzeczowymi. Zestawienie wydatków bieżących i majątkowych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 8. Wydatki na instytucje kultury fizycznej w latach 2010-2013 [w zł].

OBJAŚNIENIA	2010			2011		
	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE
Budżet uchwalony	10 960 000,00	9 300 000,00	1 660 000,00	19 867 565,00	19 167 565,00	700 000,00
Budżet po zmianach	17 266 201,00	15 765 920,00	1 500 281,00	20 797 565,00	19 167 565,00	1 630 000,00
Wykonanie za dany rok	14 817 902,81	13 402 349,32	1 415 553,49	18 743 066,39	17 113 847,37	1 629 219,02
% wykonania budżetu po zmianach	85,82	85,01	94,35	90,12	89,29	99,95
OBJAŚNIENIA	2012			2013		
	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE	WYDATKI OGÓŁEM	WYDATKI BIEŻĄCE	WYDATKI MAJĄTKOWE
Budżet uchwalony	18 358 925,00	18 058 925,00	300 000,00	17 466 637,00	17 466 637,00	-
Budżet po zmianach	20 510 196,00	18 046 186,00	2 464 010,00	19 552 814,00	17 520 537,00	2 032 277,00
Wykonanie za dany rok	18 986 230,71	16 772 313,06	2 213 917,65	18 649 172,59	16 647 826,23	2 001 346,36
% wykonania budżetu po zmianach	92,57	92,94	89,85	95,38	95,02	98,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji budżetów.

Jak można zauważyć, wydatki majątkowe na instytucje kultury fizycznej pozostawały przez długi czas na stosunkowo niskim poziomie. Dopiero w roku 2014 zaplanowano większe nakłady na obiekty znajdujące się w gestii MOSiR-u – ok. 10,5 mln zł. Wśród planów znalazło się m.in. zakup podłogi mobilnej do Hali Sportowej przy ul. Skorupki (700 tys. zł) czy modernizację obiektów znajdujących się przy ul. Srebrzyńskiej 95 (550 tys. zł) i ul. Minerskiej (1 mln zł).

Co ciekawe, **wzrost wydatków majątkowych w tym zakresie był możliwy dzięki wprowadzeniu budżetu obywatelskiego.** Na 2014 rok zaplanowano realizację

następujących projektów na łączną kwotę blisko 1,4 mln zł (czyli ponad 13 proc. wydatków majątkowych):

- Rozkwit Parku Stawy Jana (888,5 tys. zł);
- Rozbudowa zaplecza socjalnego na lodowisku przy ul. Popiełuszki (69 tys. zł);
- Zakup sztucznej nawierzchni na lodowisku przy ul. Popiełuszki (150 tys. zł);
- Wymiana band na lodowisku przy ul. Popiełuszki (280 tys. zł).

Pokazuje to, że wiele potrzeb do tej pory nie była zaspokojona w ramach dominującej większości wydatków uchwalanych przez Radę Miejską w Łodzi.

3. Zadania w zakresie kultury fizycznej i sportu

Z kwoty znajdującej się w rozdziale budżetu o tym tytule, pokrywane są koszty związane m.in. z różnego rodzaju bieżącą działalnością sportową, w tym organizacją zawodów, wsparciem dla szkolenia sportowego, aktywizacją sportową osób starszych czy niepełnosprawnych, jak również zapewnieniem ratowników strzegących bezpieczeństwa łodzian na otwartych kąpieliskach. Część tych zadań zlecana jest organizacjom pozarządowym lub klubom sportowym w trybie otwartych konkursów.

Kwota przeznaczona na podobne działania w ciągu kilku lat rosła z 7,5 mln zł (zapisanych w budżecie na rok 2010) i osiągnęła prawie 10 mln zł w budżecie na 2014 rok. Widać więc, że podobne wydatki w ostatnich latach miały tendencję wzrostową.

TURYSTYKA

W ramach prac nad raportem przeanalizowano wydatki związane z ośrodkami informacji turystycznej oraz zadaniami w zakresie upowszechniania turystyki. Choć część z tych zadań jest skierowana do przyjezdnych, to nie są oni jedyną grupą docelową. Niektóre przedsięwzięcia dotyczące upowszechniania turystyki

są adresowane również do łodzian, w tym do młodzieży. Dlatego podjąłem decyzję, by w tym opracowaniu uwzględnić wnioski również i z tych analiz.

W rozdziałach budżetu związanych z turystyką Miasto ponosi jedynie wydatki bieżące. Nie zanotowano żadnych wydatków majątkowych w latach 2010-2014.

1. Ośrodki Informacji Turystycznej

Wydatki w ciągu pięciu ostatnich lat nieznacznie się zmniejszają, ale pozostają na stosunkowo zbliżonym poziomie (od 517 tys. zł w budżecie na 2014 rok do 580 tys. zł w budżecie na rok 2010). Z tych środków finansowane są m.in. działalność punktów informacji turystycznej, ich obsługa oraz zaopatrzenie w materiały promocyjne, w tym pamiątki. W 2014 roku stałe punkty zlokalizowane miały być przy ul. Piotrkowskiej 87, na Dworcu PKP Łódź-Kaliska oraz na Lotnisku im. Wł. Reymonta. Oprócz tego zaplanowano punkty mobilne. Z środków znajdujących się w dyspozycji Centrum Informacji Turystycznej finansowano również udział w imprezach turystycznych w Polsce i za granicą.

2. Zadania w zakresie upowszechniania turystyki

Znacznie bardziej problematyczna wydaje się sytuacja związana z upowszechnianiem turystyki. W ramach tej kategorii budżetowej w ciągu ostatnich lat finansowano między innymi:

- działania organizacji pozarządowych kierowane do różnych grup łodzian, w tym w dużej mierze do osób młodych;
- przedsięwzięcia związane z realizacją „Strategii rozwoju ulicy Piotrkowskiej w Łodzi na lata 2009-2020”.

Oba rodzaje działań miały więc przede wszystkim charakter promocji wewnętrznej, a więc skierowanej w znacznej mierze do mieszkańców Łodzi. Biorąc pod uwagę stosunkowo złą opinię łodzian o swoim miejscu zamieszkania, pokazywanie miasta w atrakcyjny sposób, poprzez prezentowanie jego ciekawych zakątków (w ramach spacerów czy przejażdżek rowerowych), jak również

organizowanie imprez przywracających życie na ul. Piotrkowskiej wydaje się działaniem wartym podjęcia.

Tymczasem, w ciągu trzech ostatnich lat **wydatki na podobne cele znacznie zmalały** – z blisko 600 tys. zł zapisanych w budżecie na 2012 rok do zaledwie 120 tys. zł wpisanych do budżetu na 2014 rok. Gdy popatrzyć na kwoty, które faktycznie zostały wydane, sytuacja wygląda jeszcze gorzej:

- z początkowej kwoty 597,7 tys. zł zapisanych w budżecie na 2012 rok, po zmianach zostało jedynie 346,1 tys. zł (wydano ok. 318,85 tys. zł);
- kwotę 310,6 tys. zł początkowo zapisaną w budżecie na 2013 rok, po zmianach ograniczono do ok. 72,25 tys. zł (z czego wydano niewiele ponad 57 tys. zł).

Widać więc, że z jednej strony **upowszechnianie turystyki jest tym obszarem, gdzie systematycznie szuka się oszczędności**. Z drugiej zaś widoczne są problemy z wydaniem nawet tych środków, które Biuro Promocji, Turystyki i Współpracy z Zagranicą posiada w ramach tych działań.

ODPOCZYNEK DZIECI I MŁODZIEŻY

W ramach raportu przeanalizowano również niektóre wydatki związane z edukacyjną opieką wychowawczą, które dotyczą spędzania czasu wolnego. Uwzględniono trzy rozdziały wydatków:

- domy wczasów dziecięcych;
- szkolne schroniska młodzieżowe;
- kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży.

Łódź korzysta z ośrodków kolonijnych w Grotnikach i Sosnówce, w których wakacje spędzają przede wszystkim dzieci z domów dziecka oraz ośrodków szkolno-wychowawczych, a w miarę możliwości również dzieci z najuboższych

rodzin. Miasto prowadzi również dwa szkolne schroniska młodzieżowe, zlokalizowane przy ul. Legionów 27 oraz Zamenhofska 13.

Wydatki bieżące zarówno domy wczasów jak i na szkolne schroniska młodzieżowe w ciągu ostatnich lat uległy zwiększeniu. Dodatkowo, należy zwrócić uwagę, że choć w uchwalanych budżetach początkowo nie uwzględniano żadnych wydatków majątkowych, to do większych inwestycji jednak doszło. Oba schroniska zostały uwzględnione w planach remontowych związanych z realizacją programu „Mia100 kamienic” i w latach 2012-2013 gruntownie je wyremontowano. Według sprawozdań z realizacji budżetu można stwierdzić, że Łódź przeznaczyła na ten cel blisko 2,14 mln zł.

Zmniejszane są za to środki przeznaczane na kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dla dzieci i młodzieży. Zadanie to jest realizowane przez organizacje pozarządowe, szkoły i placówki oświatowe. Polega na organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji letnich. Organizatorzy kolonii są wyłaniany w drodze przetargu.

Środki te przeznaczane są zarówno na organizację wypoczynku w miejscu zamieszkania (dopuszczono również możliwość półkolonii), jak i poza nim – w górach i nad morzem. Wsparciem miały być objęte osoby znajdujące się w trudnej sytuacji, tzn. wymagające pomocy finansowej Miasta, częściowo również osoby z niepełnosprawnościami. Część oferty kierowana jest do dzieci (6-13 lat), część do młodzieży gimnazjalnej.

Środki te w ciągu ostatnich kilku lat zostały znacznie ograniczane. **W ciągu pięciu lat spadły z prawie 2 mln zł w 2010 roku do 1 mln zł w roku 2014.** Cięcia te należy ocenić negatywnie, bowiem uderzają w osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej i życiowej.

TERENY ZIELONE

Tereny zielone są jednym z ważnych miejsc, w których młodzież spędza czas. W ramach tej kategorii budżetowej finansowane są zarówno wydatki bieżące, związane z wynagrodzeniami dla pracowników zajmujących się zielenią, różnymi

pracami konserwatorskimi oraz utrzymaniem istniejącej zieleni, jak i zadania inwestycyjne związane z uatrakcyjnieniem (przede wszystkim) terenów zielonych¹⁵, w tym m.in. postawieniem nowych ławek, podłączeniem latarni, czy też stworzeniem infrastruktury sprzyjającej sportowi i rekreacji (np. boisk, skateparków czy siłowni zewnętrznych).

Od 2012 roku **wysokość wydatków bieżących** systematycznie rośnie – od blisko 8,2 mln zł zapisanych w budżecie na 2012 rok do blisko 23,4 mln zł w budżecie na 2014 rok. Jak można sądzić ze sprawozdań z wykonania budżetu, kwoty te nie były w znacznym stopniu zmieniane w trakcie roku oraz zostały w dużej mierze wykorzystane.

Inaczej wygląda sytuacja w przypadku wydatków majątkowych. Pomimo znacznych kwot zapisywanych w budżecie, **faktyczne wydatki były znacznie mniejsze**, co można zaobserwować w poniższej tabeli.

Tabela 9. Wydatki na utrzymanie zieleni w latach 2010-2013 [w zł].

Objaśnienia	2010			2011		
	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe
Budżet uchwalony	13 766 864	4 581 864	9 185 000	9 389 578	886 023	8 503 555
Budżet po zmianach	7 920 675,00	954 484,00	6 966 191,00	12 040 115,00	1 335 850,00	10 704 265,00
Wykonanie na koniec roku	3 585 360,37	765 364,94	2 819 995,43	3 297 919,72	1 227 164,12	2 070 755,60
% wykonania budżetu po zmianach	45,27	80,19	40,48	27,39	91,86	19,35
Objaśnienia	2012			2013		
	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe
Budżet uchwalony	15 626 277	7 428 430	8 197 847	37 076 942	20 546 970	16 529 972
Budżet po zmianach	9 560 216	7 803 367	1 756 849	37 287 812	18 992 635	18 295 177
Wykonanie na koniec roku	8 148 654	6 840 741	1 307 913	32 696 552	18 286 824	14 409 728
% wykonania budżetu po zmianach	85,24	87,66	74,45	87,69	96,28	78,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów.

¹⁵ W ramach tej kategorii uwzględnione są też jednak np. wydatki na zieleń na ul. Piotrkowskiej.

W 2011 roku Miasto Łódź wydało na inwestycje niewiele ponad 2 mln zł (z planowanych początkowo 8 mln zł), a w 2012 roku 1,3 mln zł. Brak inwestycji w latach wcześniejszych starano się zrekompensować w 2013 roku, gdy na wydatki majątkowe na terenach zielonych wydano blisko 18,3 mln zł, a więc więcej niż w uchwalonym początkowo budżecie (w trakcie roku przyjęto zmiany zwiększające wydatki). W tamtym roku ukończono liczne zadania dotyczące inwestycji w parkach (m.in. dotyczących przebudowy zniszczonych alejek parkowych, budowy placów zabaw czy siłowni zewnętrznych, a także rozpoczęcia procesu rewaloryzacji Parku Źródłiska I w Łodzi). Niestety, kwota ta nie została w całości przeznaczona na podobne działania. Tak **duży wzrost wydatków majątkowych związany był przede wszystkim z działaniami wieńczącymi powstanie Centrum Dialogu**. Na ten cel faktycznie wydano – zgodnie ze sprawozdaniem z wykonania budżetu – blisko 11 mln zł.

W 2014 roku wydatki inwestycyjne na nowo uległy okrojeniu do ok. 6,2 mln zł. Co ciekawe, o wydaniu blisko połowy (bo aż 2,8 mln zł) tej kwoty zdecydowali sami Łodzianie za pośrednictwem pierwszej edycji budżetu obywatelskiego. Łódzka społeczność zdecydowała w głosowaniu, że w 2014 roku zostaną podjęte działania dotyczące:

- rewitalizacji parku S. Żeromskiego;
- rewitalizacji Parku im. Mickiewicza (Julianowskiego);
- budowy oświetlenia w Parku na Zdrowiu;
- budowy placu zabaw w pasażu Rubinsteina.

Biorąc pod uwagę dużą liczbę głosujących na zadania zgłoszone do budżetu obywatelskiego, a co za tym idzie mocne społeczne poparcie wybranych propozycji, można mieć nadzieję graniczącą z pewnością, że zadania te – zgodnie z obietnicą łódzkich władz – faktycznie zostaną zrealizowane. Tym samym nie powinna powtórzyć się sytuacja z lat 2011-2012, gdy wiele z zaplanowanych wcześniej inwestycji nie doszło do skutku.

OGRODY BOTANICZNE I ZOOLOGICZNE

W badanym okresie można zauważyć znaczący spadek wydatków związanych z ogrodem botanicznymi i zoologicznym. W budżecie z 2010 roku na ten cel zapisano ponad 11,6 mln zł. W 2014 – już tylko 1,1 mln zł. Zmiana ta wynika jednak przede wszystkim z reorganizacji struktury zarządzania poprzez likwidację dwóch jednostek budżetowych (Miejskiego Ogrodu Zoologicznego oraz Ogrodu Botanicznego), oraz włączenie ich obowiązków do Zarządu Zieleni Miejskiej. Pozwoliło to w dużym stopniu na oszczędności odnotowywane w wydatkach bieżących zawierających również pensje pracownicze.

Bardziej interesujące wydają się wnioski płynące z analizy wydatków majątkowych, a więc przeznaczone przede wszystkim na poprawę infrastruktury obu terenów. Skromne w roku 2010 (w budżecie zapisano wówczas tylko 270 tys. zł), wzrosły w latach kolejnych. Na ogół, po wprowadzeniu zmian w ciągu roku, wpisywano dodatkowe inwestycje w obu miejscach. W latach 2011-2013 kwoty początkowe zwiększano w ciągu roku i ostatecznie wydawano więcej:

- w 2010 r. 303 345,73 zł (w budżecie uchwalonym: 270 tys. zł);
- w 2011 r. 2 282 405,26 (w budżecie uchwalonym: 1 270 770 zł);
- w 2012 r. 2 263 723,49 (w budżecie uchwalonym: 1 288 958 zł);
- w 2013 r. 3 276 349,03 (w budżecie uchwalonym: 2 497 455 zł).

Większe wydatki w 2013 roku zostały podyktowane przede wszystkim koniecznością zamontowania monitoringu w łódzkim zoo – była to konsekwencja niefortunnej sytuacji, w trakcie której kilku kibiców wracających z „Konfrontacji Sztuk Walki” (KSW) z Atlas Areny w maju 2012 roku przedostało się na teren ogrodu zoologicznego i tak przestraszyło mieszkające tam żyrafy, że dwie z nich niedługo potem zdechły z powodu zawału serca.

Wydatki w 2014 roku znowu zostały ograniczone. W budżecie uchwalonym władze zapisały na ten cel jedynie 650 tys. zł. Kwotę tę – według sprawozdania z realizacji budżetu po pierwszym półroczu – podniesiono do 1 626 719 zł w trakcie roku. **Wciąż są to jednak najniższe wydatki na ten cel od 2011 roku.**

REKOMENDACJE

W ostatnim rozdziale przedstawiono kilka obszarów, na które warto zwrócić uwagę w trakcie zbliżających się konsultacji społecznych projektu budżetu na 2015 rok. Punktem wyjścia do wskazania zagadnień problemowych była analiza wydatków miasta, które mogą być istotne z punktu widzenia mieszkającej w Łodzi młodzieży. Podobnie jak w poprzedniej części, zdecydowałem się ominąć zalecenia dotyczące kultury, edukacji i transportu. Te znalazły się bowiem w osobnych opracowaniach dostępnych na stronie www.lodzkibudzet.pl.

Przechodząc do rekomendacji, chciałbym zachęcić czytelnika do rozważenia następujących postulatów.

1. Zwiększenie możliwości uprawiania sportu amatorskiego

Opis problemu

Jak wynika z przedstawionych wcześniej danych (patrz. s. 25-31), wydatki majątkowe w obszarze kultury fizycznej przeznaczane są przede wszystkim na duże inwestycje. Po okresie, w którym budowano wiele lokalnych boisk sportowych typu „Orlik”, Miasto Łódź skupiło się na zaspokojeniu potrzeb zagorziałych kibiców. Przede wszystkim chodzi o osoby zainteresowane piłką nożną, lecz nie tylko – pojawiło się ryzyko, że już wkrótce, bo w budżecie na 2015 rok, Miasto zabezpieczy kolejne duże środki, tym razem na stadion żużlowy dla klubu Orzeł. Na sesji 24 września 2014 roku Rada Miejska poparła uchwałę stanowisko, w którym znalazł się apel do Prezydenta Łodzi o zabezpieczenie 45 mln zł na budowę tego obiektu, z czego 20 mln zł miałyby się znaleźć już w budżecie na rok 2015.

Z analizy budżetu oraz podobnych zapowiedzi można wnosić, że lokalnym politykom bardziej leży na sercu los klubów sportowych i profesjonalnych graczy, niż możliwość uprawiania sportu przez pozostałych mieszkańców – choćby i w ramach placówek należących do Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. W latach 2010-2013 na ponad 20 obiektów przeznaczano ok. 1-2 mln zł na inwestycje rocznie. Dopiero w 2014 roku przeznaczono na nie większe środki. To krok dość

spóźniony, ale niewątpliwie w dobrą stronę – jak pokazał budżet obywatelski, wiele wniosków mieszkańców dotyczyło właśnie tej lokalnej infrastruktury sportowej.

Niepokoić może też stopniowe obcinanie środków w wydatkach bieżących. Choć są one raczej stabilne, to jednak z roku na rok w budżecie jest ich coraz mniej. Co istotne, z kwoty tej pokrywane są nie tylko koszty personelu (dość stabilne), ale również w znacznej mierze wydatki na zakupy rzeczowe, w tym różnego rodzaju sprzęt sportowy.

O potrzebie bardziej zrównoważonych inwestycji w infrastrukturę sportową świadczą zarówno wnioski zgłaszane do budżetu obywatelskiego, jak i potrzeby samej młodzieży wyrażone w ankiecie przeprowadzonej wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych przez Młodzieżową Radę Miejską. Co ciekawe, sami młodzi ludzie zapytani o to, czego im w mieście brakuje, wskazywali na ograniczoną możliwość uprawiania dyscyplin innych niż piłka nożna. Z tego względu, wielka szkoda, że szumnie zapowiadany niegdyś projekt „Parku Kultur Alternatywnych” ostatecznie nie zostanie zrealizowany.

Rekomendacje

Z powyższych względów w zbliżających się konsultacjach należałoby się ponownie pochylić nad następującymi kwestiami:

- budową wielkich obiektów sportowych;
- brakiem wydatków dotyczących małych obiektów (zarówno na otwartym powietrzu, jak i w budynkach);
- dominacją inwestycji w infrastrukturę związaną z piłką nożną.

Dokładne rekomendacje będą możliwe do sformułowania po ukazaniu się projektu budżetu na 2015 rok. Już teraz można jednak stwierdzić, że warto byłoby negatywnie zaopiniować pomysły na kolejne duże inwestycje oraz opowiedzieć się za zwiększeniem wydatków majątkowych na miejsca zarządzane przez MOSiR, choćby te, na które nie oddano wystarczająco dużej liczby głosów w ostatnim

budżecie obywatelskim (np. remont hali znajdującej się przy ul. Pogonowskiego 82 w Łodzi¹⁶).

2. Zwiększenie środków przeznaczonych na kolonie i obozy dzieci i młodzieży

Opis problemu

Jak wskazywano wcześniej (patrz s. 30-34), w ciągu ostatnich pięciu lat o połowę spadły nakłady przeznaczone na organizację wypoczynku dzieci i młodzieży znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Jeszcze w 2010 roku Łódź przeznaczała na ten cel 2 mln zł, lecz kwoty te stopniowo ograniczano. W budżecie na 2014 rok środki stopniały do zaledwie 1 mln zł.

Rekomendacja

W kolejnych budżetach warto zwiększyć wydatki przeznaczone na organizację zróżnicowanych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin odczuwających materialne trudności. Osiągnięcie poziomu wydatków miejskich sprzed kilku lat nie powinno w znaczący sposób obciążyć budżetu Łodzi, a w zdecydowany sposób może poprawić sytuację osób objętych wsparciem. Należy powiedzieć wprost, że jeśli Miasto nie podejmie żadnych środków zaradczych, dzieci i młodzież – o których mowa – w okresach wakacyjnych będą pozostawione w dużej mierze same sobie.

3. Zwiększenie wydatków na inwestycje na terenach zielonych

Opis problemu

W Łodzi funkcjonuje stosunkowo dużo terenów zielonych. W granicach miasta znajduje się ponad 30 parków oraz ponad 2300 hektarów lasów, w tym przede wszystkim Las Łągiewnicki. Ogółem tereny zielone zajmują 30 proc. powierzchni

¹⁶ Więcej informacji o hali oraz o pomyśle jej remontu w opisie wniosku L0177 zgłoszonym do budżetu obywatelskiego w 2014 roku: <<http://uml.lodz.pl/get.php?id=9266>>.

Łodzi¹⁷. Ten duży zasób terenów zielonych postrzegany jest przez część polityków oraz społeczników jako znaczny potencjał, stąd też pojawiające się od czasu do czasu pomysły, by Miasto powalczyło o tytuł Europejskiej Zielonej Stolicy. Podobne starania do tej pory nie przyniosły jednak rezultatu. Powody są różne, bo w ocenie kandydujących ośrodków miejskich pod uwagę bierze się nie tylko powierzchnię terenów zielonych, ale również zastosowanie ekologicznych rozwiązań w centrum. Niemniej jednak, wydaje się, że choć władze miasta lubią się chwalić dużymi terenami zielonymi funkcjonującymi w Łodzi, to nie są w stanie przeznaczać na ich rozwój większych środków.

Jak pisano wcześniej – tereny zielone w mieście były przez wiele lat niedoinwestowane. Zapisywane w budżetach kwoty w latach 2010-2012 nie tylko były zmniejszane w trakcie roku, ale dodatkowo nie w pełni je wykorzystywano. Realne roczne wydatki majątkowe w tamtych latach wynosiły od 1,3 do 2,8 mln zł. Mało jak na tak ogromną powierzchnię. Wzrost wydatków majątkowych w roku 2013 był w znacznej mierze podyktowany finalizacją budowy Centrum Dialogu w Parku Ocalałych, na które przeznaczono 11 z 14,3 mln zł zaplanowanych na inwestycje. Na pozostałe działania zostało więc ok. 3 mln zł.

Sytuacja w 2014 roku wydaje się nieco lepsza, ale też głównie za sprawą decyzji samych mieszkańców, którzy w budżecie obywatelskim zdecydowali o 2,8 mln z 6,2 zł przeznaczonych na inwestycje w parkach. Można mieć nadzieję, że przynajmniej kwoty z budżetu obywatelskiego zostaną w pełni spożytkowane.

Rekomendacje

Biorąc pod uwagę znaczenie zieleni dla jakości życia mieszkańców, jak również olbrzymi potencjał drzemiący w tych terenach, rekomenduje się znaczne zwiększenie środków przeznaczonych na inwestycje i przystosowanie tych terenów do potrzeb mieszkańców.

¹⁷ Fundacja Sendzimira, 2011, *Łódź Europejską Zieloną Stolicą do 2020 roku*, <<http://www.sendzimir.org.pl/sites/default/files/Raport%20z%20projektu%20Lodz%20Europejska%20Zielona%20Stolica%20do%202020%20roku.pdf>>, Dostęp: 8.10.2014.

Zaleca się również większą liczbę konsultacji dotyczących tego, w jaki sposób inwestycje te powinny być planowane. Nawet jeśli dane zadanie było wybrane w ramach budżetu obywatelskiego, jest jeszcze wiele dodatkowych szczegółów, które powinny być przedyskutowane z mieszkańcami.

4. Zadbanie o środki przeznaczone na bezpieczeństwo

Wydatki przeznaczane na policję z budżetu centralnego nie starczą na zapewnienie adekwatnej do oczekiwań mieszkańców liczby patroli. Jak wskazują badania opinii publicznej, pomimo średniego poziomu przestępczości w Łodzi na tle innych dużych miast, mieszkańcy mają bardzo duże poczucie zagrożenia. W ostatnich latach wydatki na policję nie zawsze były uwzględniane w trakcie uchwalania budżetu. Czasami, dopiero w trakcie roku pojawiały się środki na dodatkowe patrole czy wyposażenie dla policjantów.

Rekomendacja

Z punktu widzenia bezpieczeństwa mieszkańców wskazane wydaje się przeznaczanie na policję dodatkowych, miejskich, środków. Widoczna obecność funkcjonariuszy w miejscach publicznych zwiększa poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

Jednocześnie warto poszukiwać rozwiązań mniej standardowych. Jak wskazywano wcześniej, w ciągu ostatnich lat obcinano środki na różnego rodzaju przedsięwzięcia zaklasyfikowane w budżecie jako „pozostała działalność” związane z bezpieczeństwem. W ramach tych wydatków można by sfinansować różnego rodzaju działania wspierające mieszkańców (np. związane z zakładaniem i szkoleniem straży sąsiedzkich, prowadzeniem zajęć dla uczniów dotyczących tego, jak należy zachować się w sytuacjach niebezpiecznych itp.). Zarysy takich programów powinny być uzgodnione w grupie specjalistów zajmujących się bezpieczeństwem, zarówno związanych ze służbami mundurowymi, jak i z sektorem pozarządowym.

5. Wygospodarowanie środków na edukację obywatelską

Opis problemu

Wsparcie uczestnictwa w życiu publicznym jest jednym z priorytetowych obszarów działania wymienianych w krajowych i europejskich dokumentach polityki młodzieżowej. Niestety, póki co miasto nie przeznaczają znaczących środków na ten cel ograniczając się w dużej mierze do prowadzenia szczątkowych działań własnymi siłami, np. poprzez zapraszanie uczniów ze szkół do magistratu na lekcje dotyczące budżetu obywatelskiego. Podobnych inicjatyw jest jednak za mało, zwłaszcza, że współczesna szkoła na zajęcia poświęcone kwestiom obywatelskim i wiedzy o społeczeństwie przeznaczają niewiele czasu.

W retoryce władz miasta, zwłaszcza po sukcesie frekwencyjnym w głosowaniu w trakcie dwóch edycji budżetu obywatelskiego, eksponuje się bardzo często znaczenie aktywności mieszkańców dla tworzenia lokalnego środowiska. Zarówno radni, jak i prezydent lubią podkreślać obywatelską postawę mieszkańców, niewiele się jednak robi, aby znaleźć środki na przygotowanie łodzian do tego, by umieli skutecznie działać na rzecz swojej społeczności.

Pomijając środki przeznaczane na kampanię informacyjną, edukacyjną oraz na promocję budżetu obywatelskiego (ok. 200 tys. zł w 2013 r. i 120 tys. zł w 2014 r.), nakłady na konsultacje społeczne nie są zbyt wysokie. Biuro ds. Partycypacji Społecznej, które w największym stopniu zajmuje się konsultacjami społecznymi w Urzędzie Miasta Łodzi co roku dysponuje stosunkowo niewielkimi środkami przeznaczonymi na promocję wolontariatu oraz prowadzenie dialogu z mieszkańcami.

Tabela 10. Wybrane wydatki na wspieranie uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym.

WYDATKI	2012		2013		2014	
	BUDŻET UCHWAL.	BUDŻET PO ZMIAN.	BUDŻET UCHWAL.	BUDŻET PO ZMIAN.	BUDŻET UCHWAL.	BUDŻET PO ZMIAN.
Promocja i organizacja wolontariatu	0	60000	58800	58800	58800	b.d.
Wydatki Zespołu ds. Konsultacji Społecznych	11150	11150	7649	15649	7266	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie budżetów uchwalonych i sprawozdań z wykonania budżetu.

Z kwot przeznaczonych na wydatki zespołu finansuje się m.in. różnego rodzaju konsultacje. Ile co roku wydaje się na wszystkie procesy konsultacyjne – trudno powiedzieć, gdyż każdy z wydziałów dysponuje możliwością przeznaczania dodatkowych środków na tzw. pozostałe działania, w tym na zorganizowanie i prowadzenie dialogu z obywatelami.

Oprócz powyższych wydatków warto również wskazać nakłady przeznaczone na bieżące funkcjonowanie Młodzieżowej Rady Miejskiej – w 2010 roku w budżecie zapisano 6 tys. zł, w latach 2011-2012 4,8 tys. zł (kwoty te nie były w pełni wydane). Od roku 2013 nie wyodrębnia się już jednak w budżecie osobnych środków, a wydatki młodych radych są uwzględnione w nakładach bieżących „dorosłej” Rady Miejskiej.

Rekomendacje

Przeznaczenie środków na działania mające na celu wsparcie młodzieży i ułatwienie im uczestnictwa w życiu publicznym wydaje się koniecznością w obliczu coraz większej liczby narzędzi obywatelskich dostępnych w mieście. Młodzież ma prawo brać udział zarówno w konsultacjach społecznych, jak i w budżecie obywatelskim (głosować od 16 roku życia, zgłaszać zadania – bez ograniczeń wiekowych). Na początku warto się zastanowić nad wprowadzeniem dodatkowych pilotażowych zajęć do szkół, na podobieństwo zajęć z edukacji seksualnej.

6. Kontynuacja działań związanych z programem „Młodzi w Łodzi”.

Opis problemu

Łódź realizuje program „Młodzi w Łodzi” od 2008 roku bez względu na zmiany na szczytach władzy. Cieszy kontynuacja działań mających na celu wspieranie młodych osób na rynku pracy. Przeglądając jednak wydatki związane z finansowaniem tego przedsięwzięcia (patrz. s. 23) nie trudno zauważyć, że:

- wysokość wydatków jest mocno uzależniona od możliwości uzyskania dodatkowego zewnętrznego finansowania (np. ze źródeł europejskich);

- duża część działań ma charakter czysto promocyjny, a więc ich celem jest budowa wizerunku Miasta jako miejsca dobrego do życia dla młodych osób.

Rekomendacja

W związku z końcem uzyskanego finansowania na lata 2013-2014 Łódź powinna poszukać dodatkowych środków w ramach budżetu miejskiego na realizację działań wspierających osoby młode w realizacji ich planów zawodowych. Jednocześnie w przyszłości warto pomyśleć o prowadzeniu większej liczby działań faktycznie wspierających młodzież, a nie tylko skupionych na tym, by stworzyć wizerunek miasta przyjaznego tej grupie. Aktywność promocyjna jest naturalną częścią każdego przedsięwzięcia, ale nie można zapominać, że nawet najlepsza kampania wykorzystująca billboardy i spoty telewizyjne nie zastąpi rzetelnej oferty wsparcia w postaci większej liczby staży, praktyk, mentoringu, czy dopłat do prowadzonej przez młodzież aktywności.

PODSUMOWANIE

W ostatnich latach Łódź w budżetach uchwalanych na kolejne lata uwzględniała od 1,4 do 1,6 mld złotych na obszary, które są istotne z perspektywy młodzieży. To z pewnością znaczne wydatki. Czy oznaczają, że Łódź robi wiele, by sprostać zadaniu zatrzymania u siebie młodych obywateli i odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych? Po dokładnym przejrzeniu wydatków pojawiają się liczne wątpliwości. Dotyczą one właściwie każdego z przeanalizowanych w raporcie obszarów działania samorządu.

Wiele z przedstawionych problemów zarówno w raporcie dotyczącym wydatków na młodzież, jak i w innych opracowaniach dostępnych na stronie www.lodzklubudzet.pl (np. analizujących wydatki na transport czy kulturę), można podsumować w bardzo podobny sposób – **większe wydatki to nie zawsze dobre wiadomości**. Dlaczego? W ostatnich latach w budżecie Łodzi można zauważyć istotny wzrost nakładów przeznaczonych na inwestycje, przede wszystkim drogowe, ale również dotyczące np. sportu czy kultury. Problem polega na tym, że nawet jeśli część tych działań jest finansowanych ze środków europejskich, to Miasto również musi wyłożyć pozostałą kwotę. Ponieważ brakuje oszczędności konieczne staje się zaciąganie kolejnych zobowiązań kredytowych i zwiększanie zadłużenia. Szacuje się, że pod koniec 2014 roku całkowite zadłużenie Miasta wyniesie ponad 2,2 mld złotych. Można mieć wątpliwości czy realizowane obecnie w mieście duże przedsięwzięcia dadzą Łodzi zastrzyk energii potrzebny do dalszego rozwoju, czy też są raczej inwestycjami „na pokaz”, które pociągną a sobą tylko kolejne wydatki związane z dalszym utrzymaniem. Tym bardziej, że z wielu podobnych przedsięwzięć nie wszyscy mieszkańcy korzystają w równy sposób.

Większe środki przeznaczane na kulturę fizyczną to tak naprawdę wzrost nakładów na profesjonalne kluby sportowe, z których ucieszą się z pewnością zagorzali kibice, lecz które w znikomym stopniu przełożą się na wzrost amatorskiej aktywności sportowej. Jak można przeczytać z kolei w raporcie Katarzyny Mikołajczyk, większym wydatkom na inwestycje drogowe towarzyszą w 2014 roku

cięcia dotyczące komunikacji publicznej, istotnej dla wielu różnych grup, w tym dla młodzieży. Podobnie dzieje się w przypadku kultury, co opisał Łukasz Biskupski – Miasto potrafi znaleźć ogromne środki na budowę nowych obiektów, lecz nie zwiększa jednocześnie nakładów na bieżące funkcjonowanie już istniejących instytucji i organizacji.

Kiedy władze skupiają się dużych przedsięwzięciach inwestycyjnych, mniej uwagi poświęca się wydatkom może i mniejszym, lecz również potrzebnym, które w dużej mierze decydują o jakości życia mieszkańców. Jak można wnioskować z przedstawionego raportu, w ostatnich latach zbyt mało pieniędzy przeznaczano na utrzymanie zieleni i inwestycje w parkach czy na lokalne obiekty sportowe znajdujące się w zarządzie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Bez względu na ogromne potrzeby społeczne, oszczędności szukano natomiast ścinając wydatki na organizację wakacji dzieciom z biedniejszych rodzin czy obcinając nakłady na programy polityki zdrowotnej.

Z perspektywy całego budżetu są to kwoty niewielkie – tym większa szkoda, że się o nich często zapomina i dopiero starania łodzian w trakcie dwóch edycji budżetu obywatelskiego stały się sygnałem do tego, że są potrzebne dalej idące zmiany.

Zbliżające się konsultacje społeczne projektu budżetu na 2015 rok są kolejną okazją do tego, by mieszkańcy, w tym osoby młode, mogły wypowiedzieć się na temat tego, jakiego miasta oczekują. Czy zależy im na Łodzi wielkich przedsięwzięć, gigantomanii, blichtru i dużych atrakcji, czy też na miejscu, w którym bardziej ceni się codzienną pracę i stopniowe podnoszenie jakości życia przez drobne, ale zauważalne działania.

O AUTORZE

Borys Martela – badacz *freelancer* i działacz społeczny. Współpracuje z różnymi firmami badawczymi i organizacjami pozarządowymi przy realizacji projektów badawczych, szkoleniowych, edukacyjnych oraz związanych z konsultacjami społecznymi. Specjalizuje się w metodach jakościowych. Brał udział w realizacji badań na zlecenie m.in. Instytutu Badań Edukacyjnych, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Uniwersytetu Warszawskiego. Większość projektów badawczych, w których brał udział, dotyczyła edukacji oraz problematyki związanej z organizacjami pozarządowymi.

Prezes Fundacji Miejski Kolektyw i Wiceprzewodniczący Łódzkiego Stowarzyszenia Inicjatyw Miejskich Topografie